

บันทึก

เรื่อง การรับพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทน

กระทรวงคมนาคม มีหนังสือ ที่ คค ๐๒๑๑/๕๒๒๗ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยกรมทางหลวงได้ดำเนินการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างทางหลวงหมายเลข ๓๓๕๑ สายแยกทางหลวงหมายเลข ๓๓๑๘ (เก๊าห้อง) - บางแม่หม้าย กับเจ้าของที่ดินจำนวน ๖ ราย ตามข้อเท็จจริง ดังนี้

ทางหลวงหมายเลข ๓๓๕๑ ได้รับมอบจากจังหวัดสุพรรณบุรีเมื่อปี ๒๕๒๑ และปี ๒๕๒๗ เขตทางเดิมข้างละ ๓-๑๕ เมตร เขตทางตามแบบก่อสร้าง ๑๕ เมตร มี Sight Distance (ระยะมองเห็น) ๒ จุด

ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศใช้บังคับวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๓๒ ซึ่งจะหมดอายุวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๓๖ และในระหว่างพระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ได้มีประกาศเร่งด่วน วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๕ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นตามคำสั่งที่ ๓๕๕/๒๕๓๕ ลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๓๖ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๖ หลังจากนั้นคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นได้กำหนดราคาค่าทดแทนในการประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๓๖ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๖ เพำราคาจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมปี ๒๕๓๕-๒๕๓๘ ซึ่งกรมทางหลวงรับทราบหลักการเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๖ และวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๓๖

เมื่อพระราชกฤษฎีกาหมดอายุแล้ว กรมทางหลวงได้นำเงินดังกล่าวไปฝากธนาคารออมสินในนามของเจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ หลังจากนั้นกรมทางหลวงได้มีหนังสือลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๗ แจ้งให้เจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายมารับเงินค่าทดแทนที่ดิน และมีเจ้าของที่ดินหนึ่งรายมารับเงินไปแล้ว

เจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายได้ยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและกระทรวงคมนาคมรับหนังสืออุทธรณ์วันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๓๗ ซึ่งถือเป็นการยื่นอุทธรณ์ภายในหลักสิบวันตามกฎหมาย

คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ฯ พิจารณาเรื่องอุทธรณ์ในการประชุมครั้งที่ ๑๗/๒๕๓๘ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๓๘ โดยเจ้าหน้าที่กรมทางหลวง (นายวิเชียร วงษ์ชื่น นายช่างโยธา ๖) ชี้แจงว่า กรมทางหลวงได้เข้าครอบครองและก่อสร้างทางมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ โดยไม่มีเจ้าของที่ดินรายใดคัดค้าน

คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ฯ พิจารณาประเด็นค่าขออุทธรณ์ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่และมีความเห็นเป็น ๒ ฝ่าย

ฝ่ายหนึ่ง เห็นว่า การที่กรมทางหลวงวางเงินในขณะที่พระราชกฤษฎีกาหมดอายุใช้บังคับแล้วเป็นการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืน

อสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐) ขณะวางเงินค่าทดแทนเพื่อจ่ายค่าทดแทนให้เจ้าของที่ดินพระราชกฤษฎีกาหมดอายุแล้ว ไม่ถือเป็นการวางเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ และในขณะที่พระราชกฤษฎีกาใช้บังคับ กรมทางหลวงไม่ได้ทำสัญญาซื้อขายใดๆ กับเจ้าของที่ดินไว้แต่อย่างใด เจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐

อนึ่ง ในการพิจารณาไม่รับอุทธรณ์ดังกล่าว ฝ่ายที่หนึ่งได้นำความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ตอบข้อหารือของกระทรวงมหาดไทย ตามหนังสือที่ นร ๐๖๐๑/๑๔๐๐ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า "มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ บัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตกลงซื้อขายและพิจารณากำหนดจ่ายเงินค่าทดแทนได้เฉพาะในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนมีผลบังคับใช้เท่านั้นฉะนั้น เมื่อพระราชกฤษฎีกาหมดอายุลง การทางพิเศษแห่งประเทศไทยจึงไม่มีอำนาจเจรจาตกลงซื้อขายกับเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์สำหรับรายที่ยังมิได้เคยมีการตกลงซื้อขายมาก่อนได้อีกต่อไป" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อพระราชกฤษฎีกาหมดอายุแล้วกรมทางหลวงก็ไม่มีอำนาจวางเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ ด้วย

อีกฝ่ายหนึ่ง เห็นว่า เจ้าของที่ดินไม่ได้โต้แย้งการครอบครองของกรมทางหลวง ถือเป็นการยินยอมให้กรมทางหลวงครอบครองที่ดิน เมื่อกรมทางหลวงได้สิทธิครอบครองไว้ในขณะที่พระราชกฤษฎีกามีอายุใช้บังคับแล้ว แต่กรมทางหลวงยังมีหน้าที่ชำระเงินให้เจ้าของที่ดินอยู่ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ แม้พระราชกฤษฎีกาจะหมดอายุแล้วก็ตามเมื่อกรมทางหลวงวางเงิน และมีหนังสือแจ้งให้มารับเงินซึ่งเป็นพันธะผูกพันจากการเวนคืน และผู้อุทธรณ์ได้ใช้สิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งให้มารับเงิน ถือเป็นการแสดงเจตนาที่จะให้รัฐมนตรีวินิจฉัยให้ความเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ โดยสละสิทธิต่างๆ ที่มีในที่ดินแล้ว ก็น่าจะอนุโลมรับอุทธรณ์ไว้พิจารณา และเห็นว่าความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาตามหนังสือที่ นร ๐๖๐๑/๑๔๐๐ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ยังมีข้อเท็จจริงที่แตกต่างกับเรื่องนี้อยู่

คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทนจึงเห็นควรนำเรื่องนี้หารือกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อนพิจารณาต่อไป

กระทรวงคมนาคมพิจารณาแล้วเห็นพ้องด้วยกับคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทน จึงขอหารือว่า ตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของกรมทางหลวงดังกล่าว คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทนจะรับอุทธรณ์ของเจ้าของที่ดินทั้ง ๖ ราย ไว้พิจารณาได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้พิจารณาเรื่องนี้โดยฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงคมนาคม (สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคมและ

กรมทางหลวง) แล้ว สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า ทางหลวงตามปัญหาในเรื่องหารือของกระทรวงคมนาคมนี้ เดิมเป็นทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๓๕๑ แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๕๑ แล้ว ตามพระราชบัญญัติทางหลวงพ.ศ.๒๕๓๕ (มาตรา ๗๔)^๑ ทางหลวงสายนี้กรมทางหลวงรับมอบมาจากจังหวัดสุพรรณบุรี โดยในช่วง กม.๐+๐๐๐ - กม.๑๑+๐๐๐ รับมอบมาเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๒๑ และช่วง กม.๑๑+๐๐๐ - กม.๑๕+๒๗๕ รับมอบมาเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๒๗ กรมทางหลวงได้เข้าครอบครองที่ดินส่วนที่เป็นเขตทางโดยความยินยอมของเจ้าของที่ดินและทำการก่อสร้างเพื่อขยายทางหลวงสายนี้ตั้งแต่ปี ๒๕๓๐^๒ ในการดำเนินการดังกล่าว กรมทางหลวงได้ขอทำความตกลงกับเจ้าของที่ดินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากจำเป็นต้องใช้ที่ดินเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถตกลงกันได้จำนวน ๕๑ ราย คงเหลืออีก ๖ รายที่ยังตกลงกันในส่วนของการค่าทดแทนไม่ได้ แต่ก็ยอมให้กรมทางหลวงเข้าครอบครองที่ดินไปก่อน ได้แก่นายตี๋ โฉมงาม นายวิรัตน์ มัววิไล กับพวก นายสุรพงษ์ สมภักดี นายอุดม กาญจนเวทิน นายมานพ มัววิไล และนายไพโรจน์ คงมัลย์ กระทรวงคมนาคม (โดยกรมทางหลวง) จึงได้เสนอให้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนขึ้นใช้บังคับ ซึ่งต่อมาได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเพื่อขยายทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๓๕๑ สามแยกทางหลวงจังหวัด หมายเลข ๓๓๑๘ (เก้าห้อง) - บางแม่หม้าย พ.ศ.๒๕๓๒^๓ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๓๒ เป็นต้นไป (มาตรา ๒)^๔ และมีอายุการใช้บังคับ ๔ ปี (มาตรา ๓)^๕ โดยมีอธิบดีกรมทางหลวงเป็นเจ้าหน้าที่เวนคืน (มาตรา ๔)^๖ ต่อมาได้มีประกาศกำหนดให้การเวนคืนตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน^๗ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓^๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ ที่ให้

^๑ มาตรา ๗๔ ให้ทางหลวงจังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวงก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเปลี่ยนเป็นทางหลวงแผ่นดินตามพระราชบัญญัตินี้

^๒ ผู้แทนกรมทางหลวงแจ้งว่าทางหลวงสายนี้สร้างเสร็จปี ๒๕๓๗

^๓ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๑๖๘ หน้า ๖๗ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๓๒

^๔ มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

^๕ มาตรา ๓ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับได้มีกำหนดสี่ปี

^๖ มาตรา ๔ ให้อธิบดีกรมทางหลวงเป็นเจ้าหน้าที่เวนคืนตามพระราชกฤษฎีกานี้

^๗ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดให้การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อขยายเขตทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๓๕๕๑ สามแยกทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๓๑๘ (เก้าห้อง) - บางแม่หม้าย เป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วน ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๕ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๒๗ หน้า ๒๐ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๕

^๘ มาตรา ๑๓ ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่าการเวนคืนที่ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๖ แล้ว หากเนินเข้าไปจะเป็นอุปสรรคอย่างมากแก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมหรือประโยชน์ของรัฐอันสำคัญอย่างอื่น ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้การเวนคืนนั้นเป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วนได้

คณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้การเวนคืนที่ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนไว้แล้ว เป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วนได้ หากเจ้าหน้าที่เวนคืนเห็นว่าถ้าการเวนคืนนั้นเน้นเข้าไปจะเป็นอุปสรรคอย่างมากแก่การพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม และเมื่อมีการประกาศเช่นนั้นแล้ว เจ้าหน้าที่เวนคืนก็มีอำนาจเข้าครอบครอง หรือใช้สิทธิหาริมทรัพย์นั้นได้ก่อนที่จะมีการเวนคืนแต่ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน และต้องจัดให้มีการจ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนเสียก่อนด้วย

หลังจากนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่กำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนและจำนวนเงินค่าทดแทน^๔ โดย

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้ประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้สิทธิหาริมทรัพย์นั้นได้ก่อนที่จะมีการเวนคืน แต่ต้องมีหนังสือแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกสิบวัน และเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้มีการจ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนที่กำหนดขึ้นตามมาตรา ๙ โดยให้จ่ายเงินค่าทดแทนที่ดินก่อนการเข้าครอบครองหรือใช้ที่ดินถ้าอสังหาริมทรัพย์อื่น และเป็นกรณีที่สามารถตกลงกันได้ ให้จ่ายตามราคาที่ตกลงกันได้ แต่ต้องไม่เกินราคาเบื้องต้นที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๙ หากเป็นกรณีที่ไมอาจตกลงกันได้ เมื่อเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ได้วางเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๓๑ แล้ว ให้มีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้สิทธิหาริมทรัพย์นั้นได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ขนย้ายทรัพย์สิน หรือดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับกิจการที่จะต้องมีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้น เมื่อได้จ่ายเงินหรือวางเงินค่าทดแทนตามวรรคสองแล้ว ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ขนย้ายทรัพย์สิน หรือดำเนินการดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวันนับแต่วันที่ได้ส่งหนังสือแจ้ง ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายไม่ได้ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการเช่นนั้นได้เอง โดยให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย และถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นเป็นพิเศษเนื่องจากการเข้าครอบครองหรือใช้สิทธิหาริมทรัพย์โดยเร่งด่วนเช่นนั้น ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ชดเชยเงินค่าทดแทนสำหรับความเสียหายส่วนนี้ด้วย ตามความเป็นธรรม

ในกรณีที่ไม่สามารถส่งหนังสือแจ้งให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายได้ ให้แจ้งโดยวิธีปิดประกาศแจ้งความไว้ ณ ที่ซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่และ ณ สถานที่ตามมาตรา ๗ โดยระบุกำหนดเวลาที่เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่จะเข้าดำเนินการตามวรรคสอง หรือวรรคสาม ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศแจ้งความ

เมื่อได้ปฏิบัติตามวรรคสี่แล้ว ให้ถือว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายได้รับหนังสือแจ้งนั้นแล้ว

ในการดำเนินการตามวรรคสองและวรรคสาม ให้นำมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

^๔ คำสั่งกระทรวงคมนาคม ที่ ๓๕๕/๒๕๓๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่กำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนและจำนวนเงินค่าทดแทนในการขยายทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๓๓๕๑ สามแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๑๘ (เก้าห้อง) -บางแม่หม้าย ในเขตท้องที่ตำบลบางปลาหม้า ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางปลาหม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๙^{๑๐} แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๔ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ คณะกรรมการดังกล่าวได้กำหนดจำนวนค่าทดแทนเสร็จเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๖ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่พระราชกฤษฎีกาฯ จะหมดอายุ โดยกำหนดเท่ากับราคาจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ปี ๒๕๓๕-๒๕๓๘ ซึ่งกรมทางหลวงได้รับทราบหลักการในการกำหนดค่าทดแทนดังกล่าวเป็นบางส่วนเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๖ และรับทราบส่วนที่เหลือเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๓๖ แต่กรมทางหลวงก็ไม่สามารถตกลงในเรื่องค่าทดแทนกับเจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายนั้น

ต่อมาภายหลังที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวได้หมดอายุลง^{๑๑} กรมทางหลวงก็ได้นำเงินค่าทดแทนที่กำหนดให้แก่เจ้าของที่ดินทั้ง ๖ ราย ไปฝากธนาคารออมสินเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ ในนามของเจ้าของที่ดินแต่ละรายอันเป็นการดำเนินการตามนัยมาตรา ๑๓^{๑๒}

๒๕๓๕ และคำสั่งกระทรวงคมนาคม ที่ ๑๕๖/๒๕๓๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่กำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนและจำนวนเงินค่าทดแทนในการขยายทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๕๑ สายแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๑๔ (เก๊าห้อง) -บางแม่หม้าย ในเขตท้องที่ตำบลบางปลาหมอ ตำบลบ้านแหลม อำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี เพิ่มเติม ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๖

^{๑๐} มาตรา ๙ เมื่อพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ ใช้บังคับแล้วให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ดำเนินการสำรวจเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนที่แน่นอนให้เสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ถ้าเป็นการเวนคืนเพื่อสร้างหรือขยายทางหลวง ทางรถไฟ ทางพิเศษ คลองชลประทาน หรือกิจการที่คล้ายคลึงกัน ต้องสำรวจให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว

เมื่อได้ดำเนินการสำรวจที่จะต้องเวนคืนเสร็จเป็นบางส่วนหรือแล้วเสร็จทั้งหมด ให้เจ้าหน้าที่เสนอรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สำรวจแล้วเสร็จ ประกอบด้วยผู้แทนของเจ้าหน้าที่หนึ่งคน ผู้แทนกรมที่ดินหนึ่งคน ผู้แทนของหน่วยงานอื่นของรัฐหนึ่งคน และผู้แทนของสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่กำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนและจำนวนเงินค่าทดแทนที่จะให้บุคคลตามมาตรา ๑๘

ในกรณีที่พระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ ผ่านเขตท้องที่ใด ให้มีผู้แทนของสภาท้องถิ่นนั้นแห่งละหนึ่งคนเข้าร่วมเป็นกรรมการตามวรรคสองด้วย

ในการกำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์และจำนวนเงินค่าทดแทนให้คณะกรรมการกำหนดโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๘ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๔ และดำเนินการให้แล้วเสร็จและประกาศราคาที่กำหนดไว้ ณ สถานที่ตามมาตรา ๗ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามวรรคสี่ได้ คณะกรรมการจะขอให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวขยายเวลาออกไปอีกก็ได้ แต่ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

^{๑๑} หมดอายุในวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๓๖

^{๑๒} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๘),ข้างต้น

ประกอบกับมาตรา ๓๑^๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่เวนคืนต้องจัดให้มีการจ่ายเงินหรือวางเงินค่าทดแทนก่อนเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์ที่จะเวนคืน และต่อมาในเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๗ กรมทางหลวงได้มีหนังสือ^๔ แจ้งไปยังเจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายว่า กรมทางหลวงได้อนุมัติจ่ายเงินค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเขตทางให้แล้วขอให้ไปปรับได้ที่นายช่างแขวงทางจังหวัดสุพรรณบุรีภายในวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๗ หากพ้นกำหนดดังกล่าวแล้ว เจ้าหน้าที่จะนำเงินค่าทดแทนไปวางต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากธนาคารออมสินต่อไป โดยแจ้งด้วยว่า หากเจ้าของที่ดินไม่พอใจในจำนวนเงินค่าทดแทนก็มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนี้ ต่อมาเจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายนั้นก็ได้อ่านหนังสือ^๕ อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมภายในกำหนดเวลานั้นแล้ว โดยปรากฏข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์^๖ ดังนี้

^๓ มาตรา ๓๑ ในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ถ้าจะต้องมีการวางเงินค่าทดแทนไม่ว่าเนื่องในกรณีใด ๆ ให้กระทำโดยการนำเงินไปวางต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคารออมสินในชื่อของผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทน โดยแยกฝากเป็นบัญชีเฉพาะราย ในการนี้มีดอกเบี้ยหรือดอกผลใดเกิดขึ้นเนื่องจากการฝากเงินนั้นให้ตกเป็นสิทธิแก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนนั้นด้วย

ในการไปปรับเงินฝากธนาคารออมสินนั้น ให้ผู้ซึ่งประสงค์จะรับเงินแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันเพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่จะได้ดำเนินการเบิกจ่ายให้

หลักเกณฑ์และวิธีการในการนำเงินค่าทดแทนไปวางต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคารออมสิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

^๔ หนังสือกรมทางหลวง ที่ คค.๐๖๒๙/๑/ม.๑/๑๔๔๗ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๗ ถึงนายตี โหมงาม ที่ คค.๐๖๒๙/๑/ม.๑/๑๔๐๑ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๗ ถึงนายวิรัตน์ ม้าวิล ที่ คค.๐๖๒๙/๑/ม.๑/๑๔๑๔-๑๔๑๖ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๗ ถึงนายสุรพงษ์ สมภักดี ที่ คค.๐๖๒๙/๑/ม.๑/๑๔๓๑ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๗ ถึงนายอุดม กาญจนเวทิน ที่ คค.๐๖๒๙/๑/ม.๑/๑๔๓๕ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๗ ถึงนายมานพ ม้าวิล และ ที่ คค.๐๖๒๙/๑/ม.๑/๑๔๓๗ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๗ ถึงนายไพโรจน์ คงมาลัย ตามลำดับ

^๕ หนังสือของนายสุรพงษ์ สมภักดี ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๓๗ ส่วนหนังสือของนายตี โหมงาม หนังสือของนายวิรัตน์ ม้าวิล หนังสือของนายอุดม กาญจนเวทิน หนังสือของนายมานพ ม้าวิล และหนังสือของนายไพโรจน์ คงมาลัย ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๗

^๖ รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนเนื้อที่ของผู้อุทธรณ์ทั้ง ๖ ราย มีดังนี้

๑. นายตี โหมงาม มีที่ดินที่ถูกเวนคืน ๑ แปลง เนื้อที่ทั้งหมด ๑ ไร่ ๑ งาน ถูกเวนคืน ๑๐ ตารางวา เหลือเนื้อที่ ๑ ไร่ ๙๐ ตารางวา

๒. นายวิรัตน์ ม้าวิล มีที่ดินที่ถูกเวนคืน ๑ แปลง เนื้อที่ทั้งหมด ๔ ไร่ ๓ งาน ๔ ตารางวา ถูกเวนคืน ๔๒ ตารางวา เหลือเนื้อที่ ๔ ไร่ ๒ งาน ๖๒ ตารางวา

๓. นายสุรพงษ์ สมภักดี มีที่ดินที่ถูกเวนคืนรวม ๓ แปลง แปลงแรกมีเนื้อที่ ๓ งาน ๔๐ ตารางวา ถูกเวนคืน ๑๖ ตารางวา เหลือเนื้อที่ ๓ งาน ๒๔ ตารางวา แปลงที่สองมีเนื้อที่ ๙๖ ตารางวา ถูกเวนคืน ๕๐ ตารางวา เหลือเนื้อที่ ๔๖ ตารางวา และแปลงที่สามมีเนื้อที่ ๖ ไร่ ๑ งาน ๔๔ ตารางวา ถูกเวนคืน ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๐ ตารางวา เหลือเนื้อที่ ๕ ไร่ ๔ ตารางวา รวมเนื้อที่ที่ถูกเวนคืน ๑ ไร่ ๑ งาน ๙๖ ตารางวา

๔. นายอุดม กาญจนเวทิน มีที่ดินที่ถูกเวนคืน ๑ แปลง เนื้อที่ทั้งหมด ๔ ไร่ ๖๖ ตารางวา ถูกเวนคืน ๖๓ ตารางวา เหลือเนื้อที่ ๔ ไร่ ๓ ตารางวา

๑. กรมทางหลวงกำหนดค่าทดแทนแก่นายตี โฉมงาม ในอัตราไร่ละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๕๐๐ บาท เป็นเงินทดแทน ๕,๐๐๐ บาท แต่นายตีฯอุทธรณ์ขอค่าทดแทน ในอัตราไร่ละ ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๔,๐๐๐ บาท คิดเป็นค่าทดแทน ๔๐,๐๐๐ บาท

๒. กรมทางหลวงกำหนดค่าทดแทนแก่นายวิรัตน์ ม้าวิไล ในอัตราไร่ละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๕๐๐ บาท เป็นเงินค่าทดแทน ๒๑,๐๐๐ บาท แต่นายวิรัตน์ฯ อุทธรณ์ขอค่าทดแทนในอัตราไร่ละ ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๔,๐๐๐ บาท คิดเป็นค่า ทดแทน ๑๖๘,๐๐๐ บาท

๓. กรมทางหลวงกำหนดค่าทดแทนแก่นายสุรพงษ์ สมภักดี ในอัตราเท่ากันทุก แปลงคือไร่ละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๒๕๐ บาท คิดเป็นเงินค่าทดแทนรวม ๑๔๙,๐๐๐ บาท แต่นายสุรพงษ์ฯอุทธรณ์ขอค่าทดแทนในอัตราไร่ละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือ ตารางวาละ ๑,๒๕๐ บาท คิดเป็นค่าทดแทน ๗๔๕,๐๐๐ บาท

๔. กรมทางหลวงกำหนดค่าทดแทนแก่นายอุดม กาญจนเวทิน ในอัตราไร่ละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๕๐๐ บาท เป็นเงินค่าทดแทน ๓๑,๕๐๐ บาท แต่นายอุดมฯ อุทธรณ์ขอค่าทดแทนในอัตราไร่ละ ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๔,๐๐๐ บาท คิดเป็นค่า ทดแทน ๒๕๒,๐๐๐ บาท

๕. กรมทางหลวงกำหนดค่าทดแทนแก่นายมานพ ม้าวิไล ในอัตราไร่ละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๕๐๐ บาท เป็นเงินค่าทดแทน ๘,๕๐๐ บาท แต่นายมานพฯ อุทธรณ์ขอค่าทดแทนในอัตราไร่ละ ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๔,๐๐๐ บาท คิดเป็นค่า ทดแทน ๖๘,๐๐๐ บาท

๖. กรมทางหลวงกำหนดค่าทดแทนแก่นายไพโรจน์ คงมาลัย ในอัตราไร่ละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๕๐๐ บาท เป็นเงินทดแทน ๖,๐๐๐ บาท แต่นายไพโรจน์ฯ อุทธรณ์ขอค่าทดแทนในอัตราไร่ละ ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท หรือตารางวาละ ๔,๐๐๐ บาท คิดเป็นค่า ทดแทน ๔๘,๐๐๐ บาท

กระทรวงคมนาคมได้รับหนังสืออุทธรณ์ของนายสุรพงษ์ฯ ไว้เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๓๗ ส่วนหนังสืออุทธรณ์ของรายอื่นๆ ที่เหลือทั้งหมดได้รับไว้เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๗ และคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทน^{๑๗} ได้พิจารณาอุทธรณ์ของ เจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๓๘ แล้วมีความเห็นเป็น ๒ ฝ่าย^{๑๘}

๕. นายมานพ ม้าวิไล มีที่ดินที่ถูกเวนคืน ๑ แปลง เนื้อที่ทั้งหมด ๒ ไร่ ๒ งาน ๘๓ ตารางวา ถูกเวนคืน ๑๗ ตารางวา เหลือเนื้อที่ ๒ ไร่ ๒ งาน ๖๖ ตารางวา

๖. นายไพโรจน์ คงมาลัย มีที่ดินที่ถูกเวนคืน ๑ แปลง เนื้อที่ทั้งหมด ๓ งาน ๒๕ ตารางวา ถูกเวนคืน ๑๒ ตารางวา เหลือเนื้อที่ ๓ งาน ๑๓ ตารางวา

^{๑๗} แต่งตั้งตามคำสั่งกระทรวงคมนาคม ที่ ๒๒๒/๒๕๓๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ พิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทน ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๓๗

^{๑๘} รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทนครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๑๗/ ๒๕๓๘ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๓๘

ฝ่ายแรกเห็นว่าไม่ควรรับอุทธรณ์ไว้พิจารณา ส่วนฝ่ายที่สองเห็นว่าควรรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาต่อไป โดยฝ่ายแรกที่เห็นว่าไม่ควรรับอุทธรณ์ไว้พิจารณา ได้ให้เหตุผลว่า การที่กรมทางหลวงวงเงินค่าทดแทนในกรณีที่พระราชกฤษฎีกาหมดยกอายุใช้บังคับแล้วนั้น เป็นการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ขณะที่วงเงินค่าทดแทนนั้นไม่มีพระราชกฤษฎีกาฯ ใช้บังคับแล้ว ผู้อุทธรณ์จึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมาย ส่วนฝ่ายที่สองเห็นว่าควรรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาต่อไป ได้ให้เหตุผลว่า ราษฎรไม่ได้โต้แย้งการครอบครองของกรมทางหลวงถือเป็นการยินยอมให้กรมทางหลวงครอบครองที่ดินโดยปริยายแล้ว เมื่อกรมทางหลวงได้สิทธิครอบครองในกรณีที่พระราชกฤษฎีกาฯ ยังมีอายุใช้บังคับกรมทางหลวงจึงมีหน้าที่ต้องชำระเงินค่าทดแทนและมีหนังสือแจ้งให้เจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายมารับเงินและเจ้าของที่ดินก็ได้ใช้สิทธิยื่นอุทธรณ์ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งดังกล่าว โดยสละสิทธิต่าง ๆ ที่มีในที่ดินแล้วก็น่าจะอนุโลมรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้พิจารณาข้อหารือของกระทรวงคมนาคมนี้แล้ว เห็นว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้รัฐมีอำนาจเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของเอกชนมาเป็นของรัฐ เพื่อใช้ในกิจการต่าง ๆ ที่จำเป็นได้ เช่น การสาธารณสุข โภค การป้องกันประเทศ การผังเมือง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ฯลฯ และได้กำหนดวิธีการในการเวนคืนตลอดจนการดำเนินการจ่ายเงินค่าทดแทนให้เหมาะสมและได้ข้อยุติเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการเวนคืน โดยจะตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนไว้ก่อนก็ได้ (มาตรา ๕)^{๑๙}

ในกรณีที่มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนขึ้นใช้บังคับนั้น นอกจากเจ้าหน้าที่เวนคืนจะมีอำนาจเข้าสำรวจบริเวณที่จะเวนคืนแล้วพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่เวนคืนมีอำนาจดำเนินการอย่างอื่นได้อีกด้วย ซึ่งสรุปได้เป็น ๓ ขั้นตอนด้วยกัน โดยมีหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการดำเนินการดังนี้

(๑) เมื่อพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนใช้บังคับแล้ว เจ้าหน้าที่เวนคืนมีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ที่อยู่ในแนวเขตตามแผนที่ท้าย

^{๑๙} มาตรา ๕ เมื่อรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการใด ๆ อันจำเป็นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภคหรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตร หรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการเวนคืนตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่มิบบทบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนไว้ในกฎหมายอื่นโดยเฉพาะแล้วถ้าจะต้องดำเนินการเวนคืนเพื่อกิจการตามกฎหมายดังกล่าว เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะมีมติให้ดำเนินการเวนคืนตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้แทนก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการเวนคืนตามวรรคหนึ่ง จะตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนไว้ก่อนก็ได้

พระราชกฤษฎีกาเพื่อทำการสำรวจเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนที่แน่นอน (มาตรา ๘)^{๒๐} โดยจะต้องสำรวจให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อสร้างหรือขยายทางหลวง ทางรถไฟ ทางพิเศษ คลองชลประทาน หรือกิจการอื่นที่คล้ายคลึงกัน ต้องสำรวจให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปีนับแต่วันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง)^{๒๑}

(๒) เมื่อสำรวจเสร็จแล้ว ไม่ว่าจะเป็นส่วนหรือทั้งหมด ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนเสนอรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่สำรวจเสร็จ เพื่อทำหน้าที่กำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืน และจำนวนเงินค่าทดแทนที่จะให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับโดยคณะกรรมการดังกล่าวต้องกำหนดราคาให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นก็อาจขอขยายเวลาออกไปอีกได้ไม่เกิน ๑๘๐ วัน (มาตรา ๙)^{๒๒} แต่ในกรณีที่ปรากฏว่าราคาของที่ดินได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับหรือราคาเบื้องต้นนั้นไม่เป็นธรรม รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการแก้ไขราคาเบื้องต้นนั้น และใช้ราคาที่แก้ไขใหม่แล้วนี้แทนราคาที่กำหนดไว้เดิมได้ (มาตรา ๑๐ ทวิ)^{๒๓}

^{๒๐} มาตรา ๘ ภายในกำหนดอายุแห่งพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ เจ้าหน้าที่หรือผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีสิทธิเข้าไปในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่อยู่ภายในเขตที่ดินตามแผนที่เพื่อกระทำการที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อทำการสำรวจและเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนที่แน่นอน แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวทราบถึงกิจการที่จะต้องกระทำล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนเริ่มกระทำการนั้น และผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวขอที่จะได้รับค่าตอบแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกิจการที่ต้องกระทำนั้น

^{๒๑} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๐) , ข้างต้น

^{๒๒} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๐) , ข้างต้น

^{๒๓} มาตรา ๑๐ ทวิ ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามความในมาตรา ๖ เห็นว่า เมื่อคณะกรรมการได้ประกาศราคาเบื้องต้นสำหรับที่ดินที่จะเวนคืนทั้งหมดหรือบางส่วนแล้ว ถ้าปรากฏว่าราคาของที่ดินได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับและราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่เจ้าหน้าที่ได้จ่ายให้แก่ผู้ถูกเวนคืนตามมาตรา ๑๐ หรือราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่คณะกรรมการได้กำหนดและประกาศไปแล้วตามมาตรา ๙ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่บุคคลตามมาตรา ๑๘ รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการตามมาตรา ๙ หรือคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๙ แก้ไขราคาของอสังหาริมทรัพย์หรือราคาเบื้องต้นสำหรับที่ดินเสียใหม่ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติได้ และให้ถือว่าราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่แก้ไขแล้วเป็นราคาซื้อขายที่ตกลงกันใหม่แทนราคาเดิมและราคาเบื้องต้นที่แก้ไขแล้วเป็นราคาเบื้องต้นที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๙ แล้วแต่กรณี

ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีหนังสือภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ประกาศแก้ไข แจ้งให้ผู้มีสิทธิได้รับเงินซึ่งเป็นราคาของอสังหาริมทรัพย์ส่วนที่เพิ่มขึ้นและให้นำมาตรา ๒๔ วรรคสอง และมาตรา ๓๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าการสั่งให้แก้ไขตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นคุณแก่บุคคลตามมาตรา ๑๘ บุคคลใดมาครั้งหนึ่งแล้ว จะสั่งให้แก้ไขใหม่เพื่อบุคคลนั้นอีกไม่ได้

(๓) ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกายังมีอายุการใช้บังคับอยู่นั้น เจ้าหน้าที่เวนคืนมีอำนาจตกลงซื้อขายและกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้ แต่ค่าทดแทนจะต้องไม่สูงกว่าราคาเบื้องต้นที่คณะกรรมการกำหนดหรือที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาได้สั่งการให้แก้ไขใหม่แล้วนั้น (มาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง)^{๒๔} และในกรณีที่สามารถตกลงกันได้ ก็ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนทำสัญญาซื้อขายกับเจ้าของอสังหาริมทรัพย์นั้น และจ่ายเงินค่าทดแทนให้ทั้งหมดภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันทำสัญญาซื้อขาย (มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง)^{๒๕} หรือในกรณีที่ตกลงซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ได้ แต่ยังมีปัญหาในเรื่องค่าทดแทนที่ยังตกลงกันไม่ได้ก็อาจทำสัญญาซื้อขายกันโดยให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์รับค่าทดแทนตามราคาเบื้องต้นไปก่อน และสงวนสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาไว้ก็ได้ (มาตรา ๑๐ วรรคสอง)^{๒๖} ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ ก็จะไม่มีความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ขึ้นใช้บังคับแต่อย่างใด แต่ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้

^{๒๔} มาตรา ๑๐ ในระหว่างใช้บังคับตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีอำนาจตกลงซื้อขาย และกำหนดจำนวนเงินทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดำเนินการจัดซื้อและจ่ายค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวต่อไป แต่จะให้ราคาหรือค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวเกินกว่าราคาเบื้องต้นที่คณะกรรมการตามมาตรา ๙ กำหนดไว้ไม่ได้

ในกรณีที่สามารถตกลงซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่จะถูกเวนคืนตามวรรคหนึ่งได้ แต่ไม่อาจตกลงกันได้ในเรื่องจำนวนเงินค่าทดแทน หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายขอรับเงินค่าทดแทนตามราคาเบื้องต้นที่คณะกรรมการตามมาตรา ๙ กำหนดไว้ไปก่อน โดยสงวนสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๕ ก็ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ดำเนินการทำสัญญา โดยมีเงื่อนไขดังกล่าวแล้วจ่ายค่าทดแทนไปก่อนได้

^{๒๕} มาตรา ๑๑ ในกรณีที่มีการตกลงซื้อขายอสังหาริมทรัพย์กันได้ตามมาตรา ๑๐ ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่จ่ายเงินค่าอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวทั้งหมดให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายภายในหนึ่งร้อยสี่วันนับแต่วันที่ทำสัญญาซื้อขาย

ในการทำสัญญาซื้อขาย หากปรากฏว่าอสังหาริมทรัพย์ที่ซื้อขายมีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินทราบ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวดำเนินการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินทั้งฉบับที่เก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานที่ดิน ที่ทำการที่ดินอำเภอหรือที่ทำการที่ดินกิ่งอำเภอ และฉบับที่ผู้มีสิทธิในที่ดินยึดถือไว้โดยให้ถือว่าเป็นการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามกฎหมาย และให้ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียม และค่าอากรแสตมป์ ทั้งนี้ ให้ถือว่าได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวนับแต่วันชำระเงินตามวรรคหนึ่ง

เพื่อประโยชน์แก่การทำทะเบียนให้ถูกต้อง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินมีอำนาจเรียกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินฉบับที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายยึดถือไว้ และทำการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนให้ถูกต้อง โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นจะนำไปมอบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง หรือส่งไปทางไปรษณีย์ตอบรับก็ได้

^{๒๖} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒๔) , ข้างต้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืน ก็ต้องตราพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ขึ้นใช้บังคับเพื่อเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้นต่อไป (มาตรา ๑๕)^{๒๓}

นอกจากอำนาจของเจ้าหน้าที่เวนคืนดังที่กล่าวมานั้นแล้ว ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เวนคืนเห็นว่าการเวนคืนตามที่ได้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนไว้แล้วนั้น หากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะเป็นอุปสรรคอย่างมากแก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม หรือประโยชน์ของรัฐที่สำคัญอย่างอื่น คณะรัฐมนตรีก็มีอำนาจประกาศกำหนดให้การเวนคืนนั้นเป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วน เพื่อให้เจ้าหน้าที่เวนคืนมีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นได้ก่อนที่จะมีการเวนคืน โดยต้องแจ้งให้เจ้าของทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน และต้องจัดให้มีการจ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนราคาเบื้องต้นที่กำหนดไว้นั้นก่อนเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์ด้วย (มาตรา ๑๓)^{๒๔}

อย่างไรก็ดี ในการดำเนินการเพื่อเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้น ไม่จำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนขึ้นใช้บังคับเสมอไป เนื่องจากได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า พระราชกฤษฎีกาเช่นนั้นมิวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่เวนคืนมีอำนาจเข้าไปสำรวจเพื่อทราบข้อเท็จจริงที่แน่นอนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนเพราะฉะนั้น หากเจ้าหน้าที่เวนคืนทราบข้อเท็จจริงที่แน่นอนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนนั้นอยู่ก่อนแล้ว ก็สามารถตราพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ขึ้นใช้บังคับเพื่อเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้นได้เลยทีเดียว โดยไม่ต้องตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นใช้บังคับเสียก่อนแต่อย่างใด (มาตรา ๑๕)

สำหรับเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนนั้น หากไม่พอใจในราคาของอสังหาริมทรัพย์หรือจำนวนเงินค่าทดแทนที่มีการกำหนดให้แก่ตน พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ (มาตรา ๒๕)^{๒๕} ก็กำหนดให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์นั้นมีโอกาสอุทธรณ์

^{๒๓} มาตรา ๑๕ เมื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนที่แน่นอนแล้ว ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว โดยระบุที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่ต้องเวนคืนพร้อมทั้งรายชื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย

ให้มีแผนที่หรือแผนผังแสดงเขตอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนอย่างชัดเจนไว้ท้ายพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ และให้ถือว่าแผนที่หรือแผนผังนั้นเป็นส่วนหนึ่งแห่งพระราชบัญญัตินั้น

เขตอสังหาริมทรัพย์นั้นต้องปักหลักหมายเขตไว้โดยชัดเจนก่อนที่จะออกพระราชบัญญัติ

^{๒๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๘) , ข้างต้น

^{๒๕} มาตรา ๒๕ ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔ ผู้ใดไม่พอใจในราคาของอสังหาริมทรัพย์หรือจำนวนเงินค่าทดแทนที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ ทวิ มาตรา ๒๓ หรือมาตรา ๒๔ วรรคสาม มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ หรือรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฉบับนั้น ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ให้มารับเงินค่าทดแทนดังกล่าว

ในการพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย และผู้มีความรู้ความสามารถในการตีราคาอสังหาริมทรัพย์ มีจำนวนทั้งหมดไม่น้อยกว่าห้าคน เป็นผู้พิจารณาเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรี วินิจฉัยอุทธรณ์ให้เสร็จสิ้นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำอุทธรณ์

ได้ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือจากเจ้าหน้าที่เวนคืนให้ไปปรับเงินค่าทดแทน โดย
 อุตธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนหรือ
 พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ แล้วแต่กรณี ในการนี้รัฐมนตรีผู้รักษาการจะต้องตั้ง
 คณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับการอุทธรณ์นั้น และรัฐมนตรี
 จะต้องพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

เมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์
 ดังกล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า ในกรณีที่ได้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะ
 เวนคืนขึ้นใช้บังคับแล้วนั้น จะมีกระบวนการซึ่งประกอบด้วยการดำเนินการต่าง ๆ อันผูกพัน
 ต่อเนื่องกันมา ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น ๒ ประเภทด้วยกัน คือ ประเภทแรก เป็นกิจการ
 เริ่มต้นของกระบวนการซึ่งจะดำเนินการได้แต่ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกายังมีอายุใช้บังคับอยู่
 และหากพระราชกฤษฎีกาสิ้นอายุลงแล้ว จะดำเนินการเช่นนั้นอีกต่อไปไม่ได้ และประเภทที่สอง
 เป็นกิจการผูกพันต่อเนื่องจากกิจการเริ่มต้นจึงจำเป็นต้องดำเนินการต่อไป กิจการประเภทนี้
 สามารถดำเนินการต่อเนื่องไปได้แม้ว่าพระราชกฤษฎีกาจะสิ้นอายุลงแล้วก็ตาม ดังเช่นที่จะกล่าว
 ต่อไปนี้

ประเภทแรก กิจการที่จะดำเนินการได้แต่ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกายังมีอายุ
 ใช้บังคับอยู่ ได้แก่

(๑) การเข้าไปสำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนเพราะโดย
 ปกติแล้วเจ้าหน้าที่เวนคืนย่อมไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของบุคคลอื่น ต่อเมื่อมี
 พระราชกฤษฎีกาเช่นนี้แล้ว เจ้าหน้าที่เวนคืนจึงจะสามารถเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของบุคคลอื่น
 ที่อยู่ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกาและทำการสำรวจเพื่อทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ
 ได้ โดยอาศัยอำนาจตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ (มาตรา ๙)^{๓๐} ให้
 ไว้ ดังนั้น หากไม่มีพระราชกฤษฎีกาเช่นนี้หรือพระราชกฤษฎีกานั้นสิ้นอายุลงแล้ว เจ้าหน้าที่
 เวนคืนก็ไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของบุคคลอื่นอีกต่อไป การเข้าไปสำรวจ
 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนทำได้เฉพาะแต่เมื่อได้มีการตราพระราช
 กฤษฎีกาขึ้นแล้ว และต้องกระทำในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกายังมีอายุใช้บังคับอยู่เท่านั้น

(๒) การกำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนและจำนวน
 เงินค่าทดแทนที่จะให้แก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว การกำหนดราคาเบื้องต้น และจำนวน
 เงินค่าทดแทนดังกล่าวนี้ เป็นขั้นตอนที่จะต้องกระทำภายหลังจากที่เจ้าหน้าที่เวนคืนได้ทำการ
 สำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนเสร็จแล้ว (อาจจะทั้งหมดหรือบางส่วนก็
 ได้) และได้เสนอรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง
 เพื่อพิจารณากำหนดราคาเบื้องต้นและจำนวนเงินค่าทดแทน ซึ่งตามมาตรา ๙ ให้กำหนดได้
 เฉพาะที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่มีอยู่ในวันที่พระราชกฤษฎีกาใช้บังคับ ดังจะเห็นได้จากการใช้
 หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๘ (๒)^{๓๑} ที่ให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้แก่เจ้าของโรงเรือนที่มีอยู่ในที่ดิน

^{๓๐} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๐) , ข้างต้น

^{๓๑} มาตรา ๑๘ เงินค่าทดแทนนั้น ให้กำหนดให้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

ที่ต้องเวนคืนในวันที่พระราชกฤษฎีกาใช้บังคับ หรือกรณีตามมาตรา ๒๑^{๓๒} ที่ให้กำหนดเงินค่าทดแทนโดยคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันที่พระราชกฤษฎีกาใช้บังคับ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งการจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ได้ ก็จะต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้จากเจ้าหน้าที่เวนคืนเข้าไปทำการสำรวจมาแล้วด้วย ดังนั้น เมื่อพระราชกฤษฎีกาหมดอายุลง การกำหนดราคาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อื่นที่ย่อมไม่อยู่ในบังคับของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว และเจ้าหน้าที่เวนคืนก็ไม่มีอำนาจเข้าไปสำรวจเพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณากำหนดค่าทดแทนอีกต่อไป อสังหาริมทรัพย์หรือที่ดินที่ยังไม่ได้กำหนดราคาเบื้องต้นและจำนวนค่าทดแทนไว้ภายในอายุของพระราชกฤษฎีกาก็จะกำหนดภายหลังจากที่พระราชกฤษฎีกาหมดอายุลงแล้วไม่ได้

(๓) การเจรจาตกลงซื้อขายและกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืน ในกรณีนี้มาตรา ๑๐^{๓๓} แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า ในระหว่างใช้บังคับพระราชกฤษฎีกานั้น ให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตกลงซื้อขายและกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนเพื่อดำเนินการจัดซื้อและจ่ายค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนได้ ดังนั้น หากพระราชกฤษฎีกาลิ้นอายุการใช้บังคับลงแล้ว เจ้าหน้าที่เวนคืนก็ย่อมไม่มีอำนาจตกลงซื้อขายและกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์อีกต่อไป

(๔) การออกประกาศกำหนดให้การเวนคืนที่ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาไว้แล้ว เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เนื่องจากตามมาตรา ๑๓^{๓๔} แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ได้บัญญัติให้มีการออกประกาศกำหนดให้การเวนคืนในกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนได้เฉพาะที่ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาไว้แล้วเท่านั้น ดังนั้น หากพระราชกฤษฎีกาหมดอายุใช้บังคับลง ก็ย่อมไม่มีพระราชกฤษฎีกาที่จะใช้เป็นฐานในการออกประกาศดังกล่าวได้อีก

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่รื้อถอนไม่ได้ ซึ่งมีอยู่ในที่ดินต้องเวนคืนนั้นในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ หรือได้ปลูกสร้างขึ้นภายหลังโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๓๒} มาตรา ๒๑ เงินค่าทดแทนที่จะให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔ นั้น ถ้ามิได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฉบับใดโดยเฉพาะแล้ว ให้กำหนดโดยคำนึงถึง

(๑) ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๓๓} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒๔) , ข้างต้น

^{๓๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๘) , ข้างต้น

ประเภทที่สอง กิจการที่สามารถดำเนินการต่อเนื่องไปได้ภายหลังจากที่พระราชกฤษฎีกาสืบอายุ ซึ่งแม้ว่าโดยปกติแล้วการที่พระราชกฤษฎีกาหรือกฎหมายอื่นได้สืบอายุการใช้บังคับลง จะทำให้กิจการใดๆ ที่เคยดำเนินการไปโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายนั้นต้องระงับสืบลงไปด้วยเนื่องจากไม่มีกฎหมายใดที่จะใช้เป็นฐานเพื่อรองรับการดำเนินการในลักษณะเช่นนั้นต่อไปอีกก็ตาม แต่ในกรณีของการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ โดยตลอดแล้วจะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้หาได้ประสงค์ให้การดำเนินการทุกอย่างต้องระงับลงเพราะเหตุที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนนั้นสืบอายุการใช้บังคับไม่ เพราะในกระบวนการเวนคืนประกอบด้วยกิจการหลายอย่างที่ผูกพัน และจะต้องดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่องจนกว่าการเวนคืนจะสำเร็จเป็นผล กิจการเหล่านั้นได้แก่

(๑) การจ่ายเงินค่าทดแทนให้แก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ตามที่ได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายกันไว้แล้ว หากจะยอมให้เจ้าหน้าที่เวนคืนยกเอาเหตุที่พระราชกฤษฎีกาสืบอายุการใช้บังคับมาเป็นข้ออ้างที่จะไม่จ่ายเงินค่าทดแทนได้แล้ว ก็อาจทำให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์เสียหายได้ ดังนั้น แม้ว่าพระราชกฤษฎีกาสืบอายุการใช้บังคับลงแล้วก็ตาม เจ้าหน้าที่เวนคืนก็ยังมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินค่าทดแทนให้แก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ตามที่ได้ทำสัญญาไว้นั้นต่อไป

(๒) การจ่ายเงินหรือวางเงินค่าทดแทน และการเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์ตามที่ได้มีการประกาศกำหนดให้การเวนคืนนั้นเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนไว้แล้ว เนื่องจากมาตรา ๑๓^{๓๔} แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ได้กำหนดขั้นตอนในการเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์ ในกรณีนี้ไว้ว่า ก่อนที่เจ้าหน้าที่เวนคืนจะเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์ได้นั้นจะต้องแจ้งให้เจ้าของได้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน และต้องจัดให้มีการจ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนก่อนด้วย ซึ่งกว่าจะครบเวลา ๖๐ วันดังกล่าว นั้น พระราชกฤษฎีกาก็อาจจะหมดอายุการใช้บังคับลงแล้วก็ได้ ดังนั้น หากจะถือว่าเจ้าหน้าที่เวนคืนไม่มีอำนาจเข้าครอบครองและใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นต่อไป เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาหมดอายุการใช้บังคับลง แม้ว่าเจ้าหน้าที่เวนคืนจะได้แจ้งการเข้าครอบครองไว้ก่อนแล้วก็ตาม ก็จะไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการประกาศกำหนดให้การเวนคืนนั้นเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และอาจก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ส่วนรวมได้

(๓) การแก้ไขราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามที่มีการกำหนดไว้แล้ว ซึ่งเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๑๐ ทวิ^{๓๕} แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๔ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๔ การแก้ไขราคาเบื้องต้นนี้ เป็นกิจการที่จะต้องกระทำหลังจากที่เจ้าหน้าที่เวนคืนได้สำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนเสร็จแล้ว และได้เสนอให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อกำหนดราคา

^{๓๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๘) , ข้างต้น

^{๓๕} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒๓) , ข้างต้น

เบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนและจำนวนเงินค่าทดแทนที่จะให้แก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์นั้น ซึ่งต้องเสนอต่อรัฐมนตรีภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่สำรวจเสร็จและคณะกรรมการจะต้องกำหนดราคาเบื้องต้นและจำนวนเงินค่าทดแทนให้แล้วเสร็จรวมทั้งปิดประกาศราคานั้นไว้ ภายใน ๑๕๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง หรือในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ก็อาจขยายได้อีกไม่เกิน ๑๕๐ วัน (มาตรา ๙)^{๓๓} หลังจากนั้น หากปรากฏว่าราคาของที่ดินได้สูงขึ้นเป็นลำดับ และราคาเบื้องต้นตามที่ได้ประกาศไปแล้วหรือราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่เจ้าหน้าที่เวนคืนได้จ่ายให้แก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ไปแล้วตามที่ได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายกัน (มาตรา ๑๐)^{๓๔} ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกา โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีก็มีอำนาจสั่งให้มีการแก้ไขราคาเบื้องต้นเพื่อใช้แทนราคาเดิมได้ ประกอบกับการแก้ไขนั้น จะมีผลเป็นการปรับปรุงจำนวนเงินค่าทดแทนตามที่กำหนดไว้เดิม เพื่อให้เจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อื่นที่ถูกเวนคืนได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด หากจะจำกัดว่าจะกระทำได้แต่เฉพาะในช่วงเวลาที่พระราชกฤษฎีกายังมีอายุใช้บังคับอยู่ ก็ดูจะไม่ชอบด้วยเหตุผล การแก้ไขราคาเบื้องต้นนี้จึงไม่อยู่ในบังคับที่จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นเสียแต่ในช่วงเวลาที่พระราชกฤษฎีกายังมีอายุใช้บังคับ

(๔) การอุทธรณ์เงินค่าทดแทน สำหรับการอุทธรณ์เงินค่าทดแทนนั้น เป็นขั้นตอนที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ (มาตรา ๒๕)^{๓๕} ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้โอกาสเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนโต้แย้งจำนวนเงินค่าทดแทนตามที่มีการกำหนดให้แก่ตน ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีการตราพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ขึ้นใช้บังคับโดยตรงหรือเป็นกรณีที่มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนขึ้นใช้บังคับก่อนก็ตาม ทั้งนี้ ก็ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้มีการพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่งว่าค่าทดแทนที่กำหนดไว้แล้วนั้นเหมาะสมหรือไม่อย่างไร เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ต้องเสียสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน ในอันที่จะได้รับค่าทดแทนที่เหมาะสมตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกานั้น แล้วแต่กรณี ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือจากเจ้าหน้าที่เวนคืนให้ไปรับเงินค่าทดแทน และรัฐมนตรีผู้รักษาการนั้นจะต้องพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ โดยตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี ซึ่งจะเห็นได้ว่า เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนจะอุทธรณ์ได้ก็ต่อเมื่อได้รับหนังสือจากเจ้าหน้าที่เวนคืนแจ้งให้ไปรับเงินค่าทดแทน ซึ่งในขณะนั้นอาจจะล่วงเลยอายุการใช้บังคับของพระราชกฤษฎีกาแล้วเช่นในกรณีนี้ก็ได้อีก หากเจ้าหน้าที่เวนคืนมีหนังสือแจ้งไปเมื่อใกล้วันหรือในวันที่พระราชกฤษฎีกาสิ้นอายุ และหากมีกรณีเช่นนั้น ก็เป็นที่เห็นได้ว่าเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ย่อมไม่อยู่ในฐานะที่อุทธรณ์ได้ภายในอายุของพระราชกฤษฎีกา ดังนั้น กิจการที่จะต้องต่อไปในกระบวนการในการอุทธรณ์จึงสามารถดำเนินการต่อไป เพื่อให้การเวนคืนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เพราะฉะนั้น แม้ว่าพระราชกฤษฎีกา

^{๓๓} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๐) , ข้างต้น

^{๓๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒๔) , ข้างต้น

^{๓๕} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒๙) , ข้างต้น

กำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนจะสิ้นอายุการใช้บังคับแล้วก็ตาม แต่การอุทธรณ์ซึ่งเป็นกิจการกระทำสืบเนื่องจากกิจการการกำหนดค่าทดแทนที่เกิดขึ้นแล้ว ก็จะต้องดำเนินการต่อไป เจ้าหน้าที่เวนคืนและรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกานั้น จึงไม่อาจยกเอาการสิ้นสุดของพระราชกฤษฎีกาเพื่อไม่รับอุทธรณ์ซึ่งเป็นกิจการต่อเนื่องในกระบวนการเวนคืนได้

นอกจากนั้น ในกรณียังปรากฏข้อเท็จจริงอีกด้วยว่า การที่กรมทางหลวง (โดยแขวงทางหลวงสุพรรณบุรี) ได้นำเงินค่าทดแทนไปฝากธนาคารออมสินและมีหนังสือแจ้งให้เจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายมารับค่าทดแทน โดยแจ้งไปด้วยว่าเจ้าของที่ดินมีสิทธิอุทธรณ์เกี่ยวกับจำนวนเงินค่าทดแทนได้ นั้น ก็เป็นการดำเนินการไปหลังจากพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนฯ พ.ศ.๒๕๓๒ สิ้นอายุลงแล้วและการที่เจ้าของที่ดินยื่นอุทธรณ์ก็เนื่องมาจากการที่รัฐ (โดยฝ่ายบริหาร) ได้แจ้งให้เจ้าของที่ดินนั้นดำเนินการอุทธรณ์นั่นเอง คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทน จึงอ้างไม่ได้ว่า การกระทำของฝ่ายบริหาร (กรมทางหลวง) นั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบ และจะนำมาเป็นข้ออ้างเพื่อตัดสิทธิของเจ้าของที่ดินดังกล่าวโดยไม่รับพิจารณาอุทธรณ์ไม่ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) จึงเห็นว่า คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทนสามารถรับอุทธรณ์ของเจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายไว้พิจารณาดำเนินการต่อไปได้

อนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการของกรมทางหลวงในกรณีนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) มีข้อสังเกตว่า ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำชี้แจงของกรมทางหลวงนั้น กรมทางหลวงได้เข้าครอบครองและใช้อสังหาริมทรัพย์ที่จะเวนคืนโดยทำการก่อสร้างเพื่อขยายทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๕๑ นี้ตั้งแต่ในปี ๒๕๓๐ แล้ว โดยไม่มีเจ้าของที่ดินรายใดโต้แย้งคัดค้านการดำเนินการดังกล่าวแต่อย่างใด คงมีปัญหาย่อยแต่เพียงการตกลงในเรื่องเงินค่าทดแทนกับเจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายเท่านั้น และเมื่อไม่สามารถตกลงกันได้แล้ว กรมทางหลวงก็ควรเร่งทำการสำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนในรายที่ยังมีปัญหาย่อย เพื่อดำเนินการตราพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ขึ้นใช้บังคับเสียแต่ในขณะนั้น เพื่อให้การดำเนินการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่มีปัญหาย่อยนั้น ได้เข้าสู่กระบวนการตามปกติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ โดยไม่จำเป็นต้องรอเวลาไว้เพื่อทำความตกลงกับเจ้าของอสังหาริมทรัพย์อีก และไม่จำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนใช้บังคับแต่อย่างใด เนื่องจากกรมทางหลวงเข้าไปสำรวจเพื่อทราบข้อเท็จจริงที่แน่นอนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์นั้นได้โดยไม่ต้องอาศัยอำนาจจากการตราพระราชกฤษฎีกาเช่นนั้น อีกทั้งการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนฯ พ.ศ.๒๕๓๒ ขึ้นใช้บังคับ ภายหลังจากที่กรมทางหลวงได้เข้าครอบครองและใช้อสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนแล้วเช่นนี้ ยังมีผลทำให้รัฐต้องรับภาระในการจ่ายเงินค่าทดแทนสูงขึ้น เพราะในการกำหนดค่าทดแทนนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ (มาตรา ๒๑)^{๔๐} ได้

^{๔๐} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๓๒) , ข้างต้น

กำหนดให้ค่านึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันที่พระราชกฤษฎีกานั้นใช้บังคับด้วย

สำหรับในส่วนของการทรงคนาคมนได้ชี้แจงมาด้วยว่า คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทนฝ่ายแรกเห็นว่าไม่ควรรับอุทธรณ์ของเจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายนี้ไว้พิจารณาได้นำความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ได้ตอบข้อหารือของกระทรวงมหาดไทย^{๔๑} มาพิจารณาด้วยแล้ว โดยในกรณีนั้นคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นไว้ประการหนึ่งว่า "...เมื่อพระราชกฤษฎีกาหมดอายุลง การทางพิเศษแห่งประเทศไทยจึงไม่มีอำนาจเจรจาตกลงซื้อขายกับเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์สำหรับรายที่ยังมิได้เคยมีการตกลงซื้อขายกันมาก่อนอีกต่อไป" คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทนฝ่ายแรกนี้จึงเห็นว่า เมื่อพระราชกฤษฎีกาหมดอายุแล้ว กรมทางหลวงจึงไม่มีอำนาจวางเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้พิจารณาแล้วปรากฏว่า ในการตอบข้อหารือของกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) เดิมได้เคยให้ความเห็นไว้สรุปได้ว่า

(๑) เมื่อพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนหมดอายุลงแล้ว คณะกรรมการแก้ไขราคาอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา ๑๐ ทวิ^{๔๒} แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ จะมีอำนาจแก้ไขราคาอสังหาริมทรัพย์เฉพาะที่เจ้าหน้าที่เวนคืนได้จ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนเสร็จสิ้นแล้วภายในอายุของพระราชกฤษฎีกาเท่านั้น ซึ่งในส่วนที่คณะกรรมการได้แก้ไขราคาไปนี้ เจ้าหน้าที่การทางพิเศษแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนทราบเพื่อจ่ายค่าทดแทนที่เพิ่มขึ้นต่อไป

(๒) การพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทนเป็นการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ดังนั้น แม้ว่าพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนจะหมดอายุลงแล้ว คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ยังคงมีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ต่อไปได้

(๓) เมื่อพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนหมดอายุลงเจ้าหน้าที่การทางพิเศษแห่งประเทศไทยจึงไม่มีอำนาจเจรจาตกลงซื้อขายกับเจ้าของอสังหาริมทรัพย์สำหรับรายที่ยังไม่เคยตกลงซื้อขายมาก่อน เนื่องจากมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ให้อำนาจเจ้าหน้าที่เวนคืนตกลงซื้อขายและกำหนดค่าทดแทนได้เฉพาะในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวยังมีผลใช้บังคับเท่านั้น

^{๔๑} ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) เรื่อง เสร็จที่ ๘๕๓/๒๕๓๕ (บันทึก เรื่อง การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ภายหลังจากพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนหมดอายุลง) ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ นร ๐๖๐๑/๑๔๐๐ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ถึงปลัดกระทรวงมหาดไทย

^{๔๒} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒๓) , ข้างต้น

ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงตามข้อหาหรือของกระทรวงมหาดไทยในเรื่องนั้นก็แตกต่างจากข้อเท็จจริงในเรื่องของกระทรวงคมนาคมครั้งนี้ จึงไม่อาจนำความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ในเรื่องดังกล่าวมาเทียบเคียงเพื่อวินิจฉัยในเรื่องนี้

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) เห็นว่า คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทนสามารถรับอุทธรณ์ของเจ้าของที่ดินทั้ง ๖ รายไว้พิจารณาต่อไปได้

(ลงชื่อ) อักษราทร จุฬารัตน
(นายอักษราทร จุฬารัตน)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๔๐